

บทที่ ๑

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

เมื่อประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 นั้น ประเทศไทยได้มีสถาบันที่เป็นตัวแทนของประชาชนในทางการเมืองการปกครองเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกคือ สถาบันรัฐสภา ที่จะทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนทางค่านิยมปฏิบัติแสดงความคิดเห็นทางการเมืองและควบคุมการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหารในระบอบประชาธิปไตย รัฐสภานับเป็นสถาบันการเมืองที่สำคัญมาก เพราะเป็นองค์กรสูงสุดในการแสดงเจตน์จำนงของคนในชาติ การที่ประชาธิปไตยจะดำเนินไปด้วยดีหรือสร้างความศรัทธาให้กับประชาชนขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพและคุณภาพของรัฐสภาอยู่มาก สำหรับประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยโดยทั่ว ๆ ไป รัฐสภาหรือสภาผู้แทนราษฎร เป็นสถาบันซึ่งทำหน้าที่กำหนดนโยบายในการบริหารประเทศที่สำคัญที่สุดสถาบันหนึ่ง การกำหนดนโยบายดังกล่าวกระทำไปในรูปแบบของการเสนอและผ่านกฎหมายต่าง ๆ เพื่อให้ฝ่ายบริหารนำไปบังคับใช้ในการแก้ปัญหาและสนองตอบต่อขอเรียกร้องหรือความต้องการของประชาชนต่อไป ในกรณีของประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน รัฐสภามีอำนาจในการให้ข้อคิดเห็นในการกำหนดนโยบายตามที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ ในภาวะที่ระบบการเมืองของไทยกำลังท่วมท้นด้วยปัญหานานัปการอันเนื่องมาจากความไม่เสมอภาคในสังคมการเมืองและเศรษฐกิจและต้องการแก้ไขอย่างเร่งด่วนเช่นนี้ รัฐสภาซึ่งประกอบด้วยสมาชิกที่ประชาชนเป็นผู้เลือกเข้ามา จึงน่าจะตระหนักและเข้าใจถึงปัญหาของประชาชนได้ดีกว่าสถาบันการเมืองอื่น ๆ

ไพฑูริย์ ช่างเรียน, ลักษณะสังคมและการปกครองของไทย (กรุงเทพมหานคร: ไทวันนาพานิช, 2514), หน้า 13.

บทบาทสำคัญของสมาชิกรัฐสภานั้น นักรัฐศาสตร์สรุปไว้ว่า มีความสำคัญต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างน้อย 5 ประการคือ (1) เป็นผู้ออกกฎหมายซึ่งเป็นระเบียบกฎเกณฑ์หรือ "กติกากฎ"ทางการเมืองการปกครอง (2) ทำหน้าที่เป็นตัวแทนประชาชน (3) ทำหน้าที่รวมมวลผลประโยชน์ (aggregation of interests) (4) ทำหน้าที่ในด้านการให้การเรียนรู้และสังคมรณทางการเมือง และ (5) ทำหน้าที่เฝ้าควบคุมดูแลการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ทางการเมือง¹ หน้าที่ต่าง ๆ ดังกล่าวนั้นมีมากบ้างน้อยบ้างตามแต่ละลักษณะของระบบการเมือง สำหรับประเทศไทยนั้น "...คือได้ว่าอยู่ภายใต้การปกครองในระบอบรัฐสภา มาโดยตลอด"² แม้ว่าในบางครั้งกลไกต่าง ๆ จะไม่ค่อยเป็นประชาธิปไตยก็ตาม³

จากความสำคัญดังกล่าว การศึกษาเกี่ยวกับสมาชิกรัฐสภาน่าจะชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มของการเมืองในปัจจุบันและอนาคตได้ นักรัฐศาสตร์ที่สนใจแนวทางศึกษาเชิงจิตวิทยาให้ความเห็นว่า การศึกษาค่านิยมและทัศนคติเป็นวิธีการอย่างหนึ่ง ที่สามารถจะชี้ความโน้มเอียง (orientation) ของวงจรแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของบุคคล ตลอดจนสามารถจำแนกความแตกต่างของทิศทางหรือแนวโน้มดังกล่าวนี้ได้³

¹โปรดดูรายละเอียดใน J.S. Mill, Representative Government (1861) in R. C. Macridis and B. E. Brown, eds., Comparative Politics: Notes and Readings, 4th ed. (Homewood, Ill. : Dorsey Press, 1972), pp. 309-10; A. Kornberg and L. D. Musolf, eds., Legislatures and Development Perspective (Durham, N.C. : Duke University Press, 1970), pp. 546-76; J. Blondel, Comparative Legislatures (Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-Hall, 1973); and, D.G. Tacheron and M.K. Udall, The Job of Congressman (Indianapolis: Bobbs-Merrill, 1966).

²โกสินทร์ วงศ์สุรวัฒน์, ความเป็นมาของการปกครองในระบอบรัฐสภาในประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์, 2518), หน้า 78

³Jarale B. Manheim, The Politics Within (New Jersey : Prentice-Hall Co., 1971), p.12.

สำหรับสมาชิกรัฐสภาไทยพุทธศักราช 2522 ยังไม่เคยมีการศึกษาสิ่งดังกล่าวมาก่อน
 ฉะนั้น ในการวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งที่จะศึกษาว่าสมาชิกรัฐสภาพุทธศักราช 2522 มีค่านิยมและทัศนคติ
 ที่เกี่ยวข้องกับสังคมและการเมืองอย่างไรและมีปัจจัยอะไรบ้างทางค่านิยมหลังทางสังคมและ
 กระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองที่มีอิทธิพลในการกำหนดลักษณะค่านิยมและทัศนคติทางการเมือง
 ของสมาชิกรัฐสภาเหล่านั้นบ้าง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งที่จะศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ค่านิยมและทัศนคติทางการเมือง
 ของสมาชิกรัฐสภาในประเด็นสำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาถึงค่านิยมทางเศรษฐกิจของสมาชิกรัฐสภา ซึ่งพิจารณาในด้านความ
 ต้องการความเจริญทางวัตถุการมีมาตรฐานครองชีพสูง ตลอดจนการให้ความสำคัญของการ
 พัฒนาเศรษฐกิจระยะยาวมากกว่าการบริโภคอุปโภคในปัจจุบัน เช่น งดการกินอยู่ฟุ่มเฟือยใน
 วันนี้เพื่อความสมบูรณ์พูนสุขในวันข้างหน้า เป็นต้น
2. เพื่อศึกษาทัศนคติทางการเมืองของสมาชิกรัฐสภาว่าเป็นอย่างไร ซึ่งในที่นี้
 มุ่งศึกษาทัศนคติ 2 ลักษณะด้วยกันคือ ทัศนคติแบบเสรีนิยม (liberal) และทัศนคติ
 แบบอนุรักษนิยม (conservative)
3. เพื่อศึกษากุณิหลังทางสังคมและการเรียนรู้ทางการเมือง (political
 Socialization) ว่าจะมีความสัมพันธ์กับค่านิยมและทัศนคติทางการเมืองเพียงใด
 กล่าวคือ สมาชิกรัฐสภาที่มีภูมิหลังคือ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพก่อนที่จะเป็นสมาชิกรัฐสภา
 และภูมิลำเนาเดิมต่างกัน จะมีค่านิยมและทัศนคติทางการเมืองอย่างไร นอกจากนี้ สมาชิก
 สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสมาชิก กลุ่มการเมืองหรือพรรคการเมืองที่สังกัดและการเคยดำรง
 ตำแหน่งทางการเมืองต่างกันจะมีค่านิยมและทัศนคติทางการเมืองต่างกันหรือไม่เพียงใด
4. ตัวแปรในกลุ่มภูมิหลังทางสังคมและกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองจะมีอำนาจ
 ในการกำหนดลักษณะค่านิยมและทัศนคติทางการเมืองของสมาชิกรัฐสภาได้เพียงใด

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้ทราบถึงลักษณะและแนวโน้มของค่านิยมทางสังคมและทัศนคติทางการเมืองของสมาชิกรัฐสภา
2. สมาชิกรัฐสภาเป็นผู้มีบทบาทค่อนข้างมากในการทำหน้าที่กำหนดนโยบายในการปกครองประเทศ เพื่อแก้ไขปัญหาและวางแนวทางในการพัฒนาประเทศ การได้ทราบค่านิยมและทัศนคติของบุคคลเหล่านี้ก็เท่ากับได้ทราบแนวโน้มในการกำหนดนโยบายอย่างกว้าง ๆ ของสมาชิกรัฐสภาเหล่านั้น
3. จะได้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังทางสังคมและกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองของสมาชิกรัฐสภา ว่าจะมีความสัมพันธ์กับค่านิยมและทัศนคติทางการเมืองของสมาชิกรัฐสภาเหล่านั้น เพียงไร
4. เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองในส่วนที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของฝ่ายนิติบัญญัติที่จะเป็นแนวทางในการศึกษาครั้งต่อไป
5. เป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าในด้านการเมืองไทยและการเมืองของประเทศที่กำลังพัฒนาให้กว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

- 1) กลุ่มประชากร คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2522 จำนวน 192 ท่าน ซึ่งจำแนกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 110 ท่าน และวุฒิสมาชิกจำนวน 82 ท่าน
- 2) ตัวแปรที่ศึกษา จำแนกออกเป็นตัวแปรได้ดังนี้
 - ก. ตัวแปรอิสระ ได้แก่
 - 1) ประเภทของสมาชิกรัฐสภา ซึ่งจำแนกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสมาชิก
 - 2) อายุ จำแนกเป็นสมาชิกรัฐสภาที่มีอายุไม่เกิน 40 ปี อายุมากกว่า 40 ปีแต่ไม่เกิน 50 ปี และสมาชิกรัฐสภาที่มีอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป
 - 3) ระดับการศึกษาจำแนกออกเป็นสมาชิกรัฐสภาที่มีการศึกษาไม่ต่ำกว่าม.ศ. 15 สูงกว่าม.ศ. 3 ต่ำกว่าปริญญาตรี และตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป

- 4) อาชีพก่อนที่จะเป็นสมาชิกรัฐสภาจำแนกออกเป็นกลุ่มทหาร ตำรวจ ข้าราชการ พลเรือน กลุ่มพ่อค้า และอื่น ๆ เช่น ทัศนคติทางการเมือง ทัศนคติทางเศรษฐกิจ ทัศนคติทางสังคม ทัศนคติทางวัฒนธรรม เป็นต้น
- 5) ภูมิภาคจำแนกออกเป็นสมาชิกรัฐสภาที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้
- 6) กลุ่มการเมืองและพรรคการเมืองที่สังกัดจำแนกออกเป็นกลุ่มพรรคกิจสังคม ประชาธิปัตย์ กลุ่มชาติไทย ประชากรไทย และอื่น ๆ ที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ส่วนกลุ่มสุดท้ายผู้วิจัยจะถือว่าวุฒิสมาชิกเป็นกลุ่มการเมืองอีกกลุ่มหนึ่ง
- 7) การเคยดำรงตำแหน่งทางการเมือง จำแนกออกเป็นกลุ่มสมาชิกรัฐสภาที่เคยดำรงตำแหน่งทางการเมืองมาก่อน และกลุ่มสมาชิกรัฐสภาที่ไม่เคยดำรงตำแหน่งทางการเมืองมาก่อน

ข. ตัวแปรตาม ได้แก่ ค่านิยมทางสังคมและทัศนคติทางการเมือง จำแนกออกได้ดังนี้คือ ค่านิยมในค่านิยมค่าของการพัฒนาเศรษฐกิจ ทัศนคติทางการเมืองจำแนกออกเป็นทัศนคติแบบเสรีนิยม ทัศนคติแบบอนุรักษนิยม และทัศนคติแบบกลาง ๆ

ข้อควรระวัง

การวิจัยเรื่องนี้ดำเนินการโดยอาศัยความถี่เชิงจิตวิทยาที่ว่า ค่านิยมและทัศนคติของมนุษย์มีลักษณะเป็นแบบแผน มีโครงสร้าง และคุณสมบัติที่สามารถวัดออกมาได้ และสามารถที่จะอธิบายด้วยหลักเกณฑ์ทางคณิตศาสตร์ได้ ดังนั้นการวิเคราะห์ข้อมูลจึงได้นำเอาวิธีการทางสถิติมาเกี่ยวข้องด้วย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้กำหนดคำนิยามศัพท์ดังนี้

ค่านิยม หมายถึงแนวความคิดเกี่ยวกับสิ่งที่พึงปรารถนา ซึ่งมีอิทธิพลในการเลือก

¹ ไปรอกู J.P. Guilford, Psychometric Methods (New York : McGraw-Hill Co., 1954).

ประพฤติกปฏิบัติของมนุษย์¹

ค่านิยมในค่านิยมค่าของการพัฒนาเศรษฐกิจ ได้แก่ ค่านิยมอันประกอบด้วย ความต้องการความเจริญทางวัตถุการมีมาตรฐานครองชีพสูง ตลอดจนความเต็มใจที่จะ ให้ความสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจระยะยาวมากกว่าการบริโภคอุปโภคในปัจจุบัน²

ทัศนคติ หมายถึงลักษณะความรู้สึกทางจิตใจของบุคคลอันเนื่องจากการเรียนรู้ ตลอดจนประสบการณ์ระดับต้นให้บุคคลมีพฤติกรรมไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้องกับ³

ทัศนคติแบบเสรีนิยม หมายถึงความรู้สึกในเชิงที่เห็นด้วยต่อการเปลี่ยนแปลง ความเสมอภาค มีความอดทน ใจกว้าง มีเหตุผลเป็นหลักในการแสดงออก ไม่ยึดมั่นในระเบียบแบบแผนอย่างเคร่งครัด⁴

ทัศนคติแบบอนุรักษ์นิยม หมายถึงความรู้สึกในเชิงที่ไม่เห็นด้วยต่อการเปลี่ยนแปลง ต้องการคงไว้ซึ่งประเพณีของสังคม นิยมระบบอาวุโส ชอบตัดสินใจปัญหาโดยขาดความอดทน⁵

สมาชิกรัฐสภา หมายถึงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสมาชิกซึ่งได้รับการเลือกตั้งและแต่งตั้งเมื่อวันที่ 22 เมษายน 2522 โดยเฉพาะจำนวน 192 คนที่ใช้ในการศึกษา

กระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองหรือสังคมกรรททางการเมือง ในการศึกษาครั้งนี้หมายถึงการเรียนรู้ทางการเมืองของสมาชิกรัฐสภาเช่นว่า การเคยสังกัดกลุ่มการเมือง

¹ ปราโมทย์ นาคทรัพย์ "ค่านิยมของผู้นำกับการพัฒนา," ใน วรรณวิทย์ : รัฐศาสตร์ (พระนคร : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2514), หน้า 74.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 79.

³ M.M. Shaw, and I.M. Wright, Scale for the Measurement of Attitudes (New York : McGraw-Hill, 1976), p.3.

⁴ คัดแปลงจาก Likhit Dhiravegin, Political Attitudes of the Bureaucratic Elite and Modernization in Thailand (Bangkok : Thai-watanapanich, 1974), p.36.

⁵ Ibid.

เมืองหรือพรรคการเมือง และการเคยกำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่น ๆ ซึ่งสิ่งดังกล่าวเป็นการผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองอย่างหนึ่ง

การนำเสนอทวิวิจัย

หลังจากที่ได้นำเสนอปัญหาและวัตถุประสงค์ในการวิจัยในบทที่ 1 แล้ว บทที่ 2 จะแนะนำถึงสภาพและอำนาจหน้าที่ของรัฐสภาไทย เพื่อเป็นพื้นฐานของประเด็นที่จะทำการวิเคราะห์ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ส่วนในบทที่ 3 เป็นการเสนอทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมและทัศนคติทางการเมืองของสมาชิกรัฐสภา เพื่อเป็นฐานในการกำหนดกรอบของแนวความคิด ตัวแปร สมมุติฐาน และแนวทางในการวิเคราะห์ของการวิจัยเรื่องนี้อย่างละเอียดถี่ถ้วนโดยละเอียดในบทที่ 4 ส่วนบทที่ 5 และ 6 เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับค่านิยมทางเศรษฐกิจ และทัศนคติทางการเมืองของสมาชิกรัฐสภาตามลำดับ และบทสุดท้ายเป็นการสรุปผลของการวิจัยรวบยอดทั้งหมด